

Datum
2020-10-29

Diarienummer
Af-2020/0033 2826
Er referens
Fi2020/02668/BATOT

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

fi.remissvar@regeringskansliet.se
cc. fi.ba.tot@regeringskansliet.se

Remissyttrande

Kontroll för ökad tilltro - en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35)

Arbetsförmedlingen har tagit del av ovanstående betänkande och tillstyrker utredningens förslag att en ny myndighet för utbetalningskontroll inrättas med uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt ha ansvar för att administrera det föreslagna transaktionskontot.

I övrigt lämnar Arbetsförmedlingen följande synpunkter.

Samarbetet med andra myndigheter kommer att vara avgörande för ett effektivt och framgångsrikt kontrollarbete för Myndigheten för utbetalningskontroll. Det behövs tydliga gränsdragningar för vilka kontroller som ska göras av vilken myndighet så det blir enkelt att förstå och att undvika dubbelarbete eller att något hamnar mellan stolarna.

Avsnitt 5.1.1 – Transaktionskonto

Stora utbetalningar kommer att passera genom den utbetalande myndigheten. Risker för ökad sårbarhet och hur konsekvenser av störningar i betalningsflödet ska hanteras bör belysas mer.

Avsnitt 5.5 Utbetalning ska ske till mottagarens konto

Utredningen föreslår att om uppgift om mottagarkonto hos kreditinstitut saknas får tillgodohavanden betalas ut på annat sätt. Arbetsförmedlingen anser att det inte bör ske om mottagaren är ett företag eller juridisk person. Att ett kreditinstitut nekat ett företag eller en juridisk person att öppna ett konto är i sig en indikation på att stöd inte ska betalas ut, eller i vart fall att ytterligare kontroll behövs innan utbetalning.

Avsnitt 6 Dataanalyser och urval

Utredningens förslag, som de är utformade, innebär att en mycket stor mängd information om enskilda personer kommer att samlas hos den nya myndigheten. Informationen behövs för att göra omfattande dataanalyser. Det behöver klargöras tydligare vilka uppgifter som Arbetsförmedlingen kommer att bli ålagd att hantera så att dessa uppgifter inte går utöver de uppgifter som Arbetsförmedlingen får behandla.

Avsnitt 6.2.14 Informationssäkerhet

Utredningen föreslår att driftsansvaret för utbetalningar flyttas över till Myndigheten för utbetalningskontroll. Det ställer stora krav på att tydliga avtal och överenskommelser mellan berörda myndigheter och den nya myndigheten upprättas.

Inrättandet av Myndigheten för utbetalningskontroll kommer att kräva ett stort och komplext utvecklingsarbete som ställer stora krav på informationssäkerhet och driftsäkerhet hos berörda myndigheter. Arbetsförmedlingen kan inte nog betona vikten av att redan från början samordna och integrera juridiska och systemtekniska delar.

Avsnitt 7.2.2 Granskning

Utredningens förslag innebär att Myndigheten för utbetalningskontroll kommer att initiera granskningar hos berörda myndigheter.

Arbetsförmedlingen anser att frågor om ansvar och utförande behöver konkretiseras. Till exempel om Myndigheten för utbetalningskontroll hittar ärenden som behöver granskas av två eller flera myndigheter – när, var och hur reder man ut vilken myndighets utbetalning som är felaktig och därmed ska återkrävas? Samma problem och frågor kan uppstå när det gäller misstanke om brott.

Avsnitt 7.3.8 Underrättelse

Arbetsförmedlingen vill även att den nya myndigheten ska få en vidare uppgiftsskyldighet och förutsättningar att lämna underrättelser till Arbetsförmedlingen. Det gäller information angående fristående aktörer och uppgifter som är av relevans för bedömningen av rätt till olika individuella sätningar och som har betydelse för Arbetsförmedlingens beslut om sanktioner.¹

Myndigheten för utbetalningskontroll ska lämna underrättelser om misstänkta felaktiga utbetalningar till de myndigheter och arbetslöshetskassor som har fattat beslut om utbetalning. Myndigheten kan komma att upptäcka andra typer av felaktigheter och då kan underrättelser komma att ske med stöd av annan lagstiftning än lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar, till exempel generalklausulen i Offentlighets- och sekretesslagen. Ett exempel är då Arbetsförmedlingen behöver underrättas om det framkommer uppgifter om en fristående aktör. Den nya myndighetens uppgiftsskyldighet blir därmed mer långtgående än information om felaktiga utbetalningar till en utbetalande myndighet.

¹ En sådan uppgiftsskyldighet skulle med fördel kunna regleras i anslutning till 48 a – 48 i §§ i lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring respektive 9 kap. 1 – 6 §§ förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Arbetsförmedlingens informationsbehov kopplat till sanktioner, som i sin tur är kopplade till individersättningar² har inte tagits upp i betänkandet. Myndigheten har uppdraget att kontrollera om arbetssökande som får individersättning agerar i enlighet med villkoren för att få ersättning, till exempel att hen aktivt söker lämpliga arbeten. När det gäller arbetssökande som får arbetslöshetsersättning, ska Arbetsförmedlingen underrätta respektive arbetslöshetskassa som då beslutar om sanktion. När det gäller deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser beslutar Arbetsförmedlingen om sanktion.

Att på förekommen anledning inte underrätta arbetslöshetskassan eller besluta om sanktion resulterar i en felaktig utbetalning – individen får ersättning som hen inte har rätt till. Det är troligt att Myndigheten för utbetalningskontroll kommer att få tillgång till sådan information som skulle stärka Arbetsförmedlingen i kontrollarbetet som rör individersättningar, och vi ser det därför som rimligt att den nya myndigheten får en uppgiftsskyldighet även när det gäller sådana uppgifter.³

Avsnitt 9.2.3 Integritetsskyddsråd

Arbetsförmedlingen anser att det, utöver ett integritetsskyddsråd, även behövs riktlinjer för att tydliggöra vilken data som får användas och på vilket sätt. Vi ser annars att det finns risk för att det uppstår utrymme för olika tolkningar.

Avsnitt 9.7.1 Samverkan

Myndigheten för utbetalningskontroll ska "särskilt samverka" med till exempel Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan och motsvarande uppdrag ska skrivas in i dessa myndigheters instruktioner. Hur kravet på samverkan är formulerat i respektive instruktion är dock olika varför skrivningarna behöver ses över och ensas. Formuleringarna "samverka" eller "särskilt samverka" ska ge stöd i bedömningen av hur de olika myndigheterna ska prioritera samverkan med andra myndigheter och aktörer.

Avsnitt 9.9 Finansiering

Arbetsförmedlingen tillstyrker utredningens huvudförslag att det tillförs medel så att finansieringen inte tas från befintlig verksamhet på välfärdsområdet.

Arbetsförmedlingen invänder mot utredningens alternativa sätt att finansiera den nya myndigheten genom att minska förvaltningsanslaget för berörda myndigheter proportionerligt baserat på driftkostnader⁴. Arbetsförmedlingen förordar istället ytterligare ett alternativt sätt – att finansieringsberäkna utifrån de faktiska berörda kostnaderna.

De olika myndigheternas verksamhet är av olika karaktär vilket inte har beaktats i beräkningen av hur den nya myndigheten ska finansieras. Arbetsförmedlingen har en hög grad av stödjande verksamhet som är förhållandevis personalintensiv samtidigt som den inte utmynnar i en utbetalning. I förhållande till flera av de andra

² Arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning som betalas ut av arbetslöshetskassorna respektive Försäkringskassan.

³ En sådan uppgiftsskyldighet skulle med fördel kunna regleras i anslutning till 48 a – 48 i §§ i lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring respektive 9 kap. 1 – 6 §§ förordning (2017:819) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

⁴ Sidan 323, tabell 9.2.

utbetalande myndigheterna har Arbetsförmedlingen således relativt höga driftkostnader, vilket kan utläsas av tabell 14.4 på sidan 481.⁵ Om myndigheterna bidrar proportionerligt till Myndigheten för utbetalningskontroll med utgångspunkt i dessa driftskostnader, skulle en stor andel av finansieringen åläggas Arbetsförmedlingen trots att det endast är en liten del av myndighetens utbetalningar som kommer att göras via transaktionskontot.

Arbetsförmedlingen har låga bankavgifter i förhållande till driftkostnader. Därav blir skillnaden mellan minskat anslag och minskade arbetsuppgifter/kostnader stor. Konsekvensen av att Arbetsförmedlingens förvaltningsanslag minskar betydligt mer än vad kostnaderna minskar är att antalet årsarbetskrafter inte kan bibehållas, vilket inte stämmer överens med utredningens bedömning i avsnitt 14.13.

Exempel på ojämn fördelning utifrån utredningens alternativa finansieringsförslag:

Arbetsförmedlingen betalar enligt utredningen 0,6 miljoner kronor i bankavgifter (avsnitt 14.9.2). Dessa skulle överföras till Myndigheten för utbetalningskontroll, men anslaget skulle minska med 37 miljoner kronor. Pensionsmyndigheten å sin sida betalar enligt utredningen 11,6 miljoner kronor i bankavgifter men skulle minska sitt anslag med 6 miljoner (sidan 323, tabell 9.2).

Arbetsförmedlingen föreslår istället ytterligare ett alternativt sätt att beräkna myndigheternas bidrag till Myndigheten för utbetalningskontroll – att göra beräkningen proportionerlig med utgångspunkt i de faktiska utbetalningar som blir berörda av det nya transaktionskontot (se tabell 14.5 på sidan 503). Det är troligt att det är de myndigheter där en hög andel av utbetalningarna berörs av det nya transaktionskontot som kommer att uppleva störst nytta av den nya myndigheten, sett till möjligheten att motverka felaktiga utbetalningar.

Betänkandet tar inte upp något om finansieringen av anslutningsprocessen. Arbetsförmedlingen ser ett behov av att även denna del utreds.

Avsnitt 9.10 Tidplan

Utredningen föreslår att Myndigheten för utbetalningskontroll ska inrättas den 1 juli 2022. Anslutningen av myndigheternas utbetalningar till transaktionskontot ska ske successivt och senast den 1 juli 2025 ska alla berörda utbetalningar ske via transaktionskontosystemet. För att det ska vara möjligt krävs att samverkansarbetet påbörjas snarast, under förutsättning att regeringen beslutar om ett genomförande.

Avsnitt 12.3.1 Återkravsfordringar

Arbetsförmedlingen håller med utredningen om att den myndighet, med vilken ersättningsmottagaren har en relation, ska hantera indrivning av återkrav eftersom uppgifterna är relaterade till ett beslut som myndigheten är insatt i. Arbetsförmedlingen har gjort en stor översyn och effektiviserat sin fordringshantering de senaste åren. Med en bred kunskap och effektiva systemstöd hanterar myndigheten idag sina fordringar på ett kostnadsmedvetet och förtroendeingivande sätt.

⁵ Arbetsförmedlingens verksamhet kan i detta sammanhang jämföras med till exempel Försäkringskassan som i betydligt högre grad handlägger ärenden som sedermera resulterar i en faktisk utbetalning.

Datum
2020-10-29

Diarienummer
Af-2020/0033 2826

Övriga synpunkter

Statsstödsregler

Utredningen tar inte upp reglerna kring statsstöd – när det offentliga stöttar en ekonomisk verksamhet med offentliga medel. Som medlem i EU lyder Arbetsförmedlingen under de regelverk som finns för att undvika konkurrens-snedvridning genom statliga stöd. Enskilda myndigheter ska säkerställa att transfereringarna inte överstiger vissa belopp. Myndigheterna ska också årsvis redovisa utbetalda stöd till Näringsdepartementet. Arbetsförmedlingen och andra myndigheter har idag ingen kännedom om varandras stöd, vilket innebär en risk för att det sker utbetalningar av statsstöd som överskrider gränsen för vad som är tillåtet. Om alla transfereringar anmäls till Myndigheten för utbetalningskontroll, vore det även lämpligt att samma myndighet kontrollerar att gällande beloppsgränser inte överskrids och sköter statens samlade redovisning till EU.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Maria Mindhammar
generaldirektör

Inger Fernholm

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av verksamhetsutvecklare Inger Fernholm. I den slutliga handläggningen av ärendet har också t.f. förvaltningsdirektör Martin Kruse och enhetschef Eva-Lena Edberg deltagit.

Beslutet är fastställt digitalt i Diariet och saknar därför namnunderskrifter.